

Ако чиновническата любов е престъпление, то присъдата се състои в това, че скараните любовници от някоя канцелария стават най-опасни противници. Най-главно, те знаят всичко един за друг, тъй като са били достатъчно непредпазливи да посветят партньорите си в цяла поредица от малки трикове и хитрости на тайната любовна стратегия. Всеки от тях е запознат по този начин с противниковите ятаци, алибита, тайни квартири и оправдания, също и с мнението им за генералния директор, заместниците, шефовете, сделките, ведомството и политиката, което след скъсване на връзките може да се превърне в смъртоносно оръжие. Ранената вълчица, която защитава своите малки, е като безобидно кученце на пружина пред прелъстената и изоставена машинописка първа степен. Непредпазливият Казанова е връхлетян от неприятности и удари, без да може и да си представи откъде произлизат. Онези, които са знаели за тайната връзка, а това обикновено е почти цялото учреждение, се разделят на два лагера: едните обвиняват него, другите нея. Група започва да води война с противникова група, служба със служба, отдел с отдел, счетоводството с деловодството, експедицията със снабдяването... Леят се сълзи и се слушат изповеди. Без каквато и да е видима причина отделни служители, до предния ден в сърдечни отношения, престават да се поздравяват по коридора, тъй като, най-сетне, са научили какво мислят един за друг от изоставената машинописка. Капулети и Монтеги!

Такива връзки могат да завършат по няколко начина. Когато ситуацията е такава, че застрашава целостта на ведомството с всеобщ скандал, обикновено става така, че машинописката Жулиета бива приета на работа в сродно учреждение или пък чиновникът Ромео сменя отдела си и се

преселва на някой друг етаж. В случай на брак, определя се служителка, която започва да обикаля по канцелариите и да събира волни пожертвования за бъдещите младоженци. Стиснатите не дават нищо (винаги заради принципи), а повечето питат колко е дал някой техен конкурент в службата. По неписан закон, дава се също толкова, колкото е дал предшественикът или малко повече. Никога по-малко.

След като се вдигне сватбата, на която, по същия закон, директорът или началник-отделът е кръстник, а кръстничката е от страна на младоженката и работи в едно бюро с невестата, чиновническият любовник най-после има възможност да види своята, до вчера фатална колежка, с онази същата измачкана нощница, в която е оставил бившата си жена.

По този начин, в общи линии, е постигната глобалната цел на този брак.

Все пак, съвършеният чиновнически брак е сън за много канцеларски любовници, които копнеят да узаконят връзката си, окриляни от зодията на своята фирма и по този начин да облекчат ежедневието си, без да знаят, че така се отричат от изключителната сладост на забранения плод.

Новите съпрузи, значи, стават сега по едно и също време. На работа отиват с една и съща кола. Жената е освободена от досадното приготвяне на закуска, тъй като закусва заедно с мъжа си в канцеларията, а двамата обядват в стола, който се намира в същата сграда. Отпуската си прекарват в почивната станция на фирмата. Много по-лесно от другите получават жилище или заем за строеж. Заедно участват в културно-масовите мероприятия на профорганизацията; заедно отиват на колективни излети, забавляват се на официални банкети при нечие преминаване на друга длъжност, взимат участие в доброволни трудови акции, сърдечни пос-

решения и в съботния спортен полуден... Заедно се връщат от работа. Непрекъснато са си под око. Секретарката-съпруга на Заместника, за разлика от другите неосведомени жени, винаги знае точно има ли мъжът ѝ някакво съвещание, заради което ще отсъства от къщи и след обед. Във всяко тракване на телетайпа, мъжът-Главен специалист по снабдяването чувства пулса на любимото си същество, на своята съпруга Телетайпистка. Мъжът-Секретар ще притича, ако се наложи, на помощ на своята жена-Съветник, когато Главният касиер понечи да ѝ види сметката. Служителката от Администрацията ще предупреди навреме мъжа си, който работи във Внедрителското бюро, че се готвят някакви съдбоносни реорганизации, които може да му костват мястото на съветник...

В тези чиновнически бракове, здраво свързани от общите интереси, не може да се случи така, че жената да не бъде заинтригувана от служебните проблеми на мъжа си, нито пък той да се прозява, докато тя му се оплаква от предобедните неприятности в канцеларията. Семейната двойка, която работи в една и съща служба, има безброй теми за разговори в свободното си време: от разсъжденията дали ще дават премии, ще се забавят ли заплатите или кой във ведомството има недекларирани доходи и колко, до най-fino разнищване на ближните и всекидневните им постъпки; предлага им се безкрайно много материал за обработка, тъй като и двамата споделят съдбата на една и съща чиновническа колония. Животът на всеки от тях е вплетен в една мрежа; сякаш и кръвообращението им се извършва по организационна схема, а кръвното им налягане се повишава и спада в ритъма на движение на производителността... Осъществена е старата тоталитарна мечта за прекарване на цял живот без остатък във вярна служба на една организация. Сво-

бодното време хаотично и непредвидено може да ни наведе на грешни мисли, дори да предизвика и съмнение в стабилността на колектива, който ни храни, в неговите цели и, накрая, дали има някакъв смисъл съществуването му. Работниците и служителите от обувния тръст „Бата“ изобщо нямали нужда да излизат от района на фабриките, където се намирали жилищата им, магазините, болниците, детските градини, кината, дори и едно изкуствено езеро с лебеди!

Ако към всичко това прибавим и задължителното гледане на телевизия, която предлага на всички едно и също смляно и проверено изкуство, новини и забавни програми, няма да съм далеч от заключението, че дори и сънищата на съвършените чиновнически семейни двойки имат еднакво или поне съвсем близко съдържание. Следователно е постигнато тотално сближаване на индивида с колектива. Но тъй като и до ден днешен си влачим остатъци от патриархалните нрави, връзките между нас са още по-здрави, отколкото между онези, които нямат развито племенно чувство. Чиновническата двойка обикновено избира кръстниците си от ведомството, в което работи и сама кумува на други двойки. Роднинските връзки по този начин се увеличават в аритметична прогресия и скоро няма и кътче в учреждението, което да не е обхванато от мрежата на роднинско-кумовото влияние. След известно време много такива ведомства стават примери на същински човешки кошери – своеобразни селски задруги със старейшина-патриарх начело на йерархическата софра, та до внуците и правнуците.

В колективния живот на всяка канцеларска колония, по мои наблюдения, понякога настъпва истинска ГИНЕКОЛОГИЧНА ЕУФОРИЯ. След периода на масово чифтосване идва времето на благословеното положение и раждане, а след него и на храненето на кърмачетата – по телефона!

Разкудкудякалите се майки-чиновнички, чиито деца се гледат от домашни помощнички, през пет минути вдигат телефонната слушалка и разпитват дали бебетата им са се изакали и изпишкали, будни ли са и дали са гладни. Те прекъсват съвещанието и викат в слушалката:

- Пасирай му моркови! Такаааа... Пъхни му лъжичката в устата! Добре! Глътна ли? Не е? Стисни му носа да не може да диша! Стисна ли му носа? Какво? Изплю ли го? Избърши го! Обърса ли го? Дай му пак... Такаааа! Глътна ли? Да?! Юнака на мама! Слава богу!